

NARZĘDZIA

Wywiad badawczy

Wywiad jest jedną z podstawowych technik badawczych. To rozmowa, w której biorą udział co najmniej dwie osoby: prowadzący wywiad i badany.

Prowadzący wywiad stara się poprzez stawiane pytania uzyskać od badanego wiedzę na temat przedmiotu badań, np. zainteresowania organizacji współpracą z biblioteką, oczekiwań partnera czy jego pomysłów na współpracę.

Dzięki rozmowie w cztery oczy można poznać poglądy, opinie i oczekiwania osoby, z którą rozmawiamy i rozpoznać jej emocje. Celem wywiadu jest dotarcie do sedna problemu, wyjaśnienie badanego zjawiska i uzyskanie informacji, których nie można zdobyć przy pomocy innych metod i technik. Wywiady prowadzone przez dłuższy czas z tymi samymi osobami pozwalają na śledzenie zmian w ich zachowaniu i postawach.

Jest to najczęściej wstępny etap większego projektu badawczego i ma charakter rozpoznawczy, dlatego może być zastosowany podczas np. analizy partnerów (czyli analizy ich zasobów zasad i funkcjonowania) i podczas pozyskiwania ich do współpracy. W rozmowie z liderami organizacji pozarządowych, instytucji publicznych czy biznesu zapewnia wgląd w obowiązujące normy i przekonania oraz umożliwia poznanie indywidualnych opinii i postaw bez kontekstu grupowego.

Jakie są zalety wywiadu badawczego?

- » możliwość zebrania dodatkowych informacji,
- » bezpośredni kontakt z badanym,
- » obserwacja zachowań i emocji rozmówcy,
- » możliwość reagowania na odpowiedzi na bieżąco i modyfikowania kolejnych pytań,
- » spojrzenie na rzeczywistość z perspektywy rozmówcy.

Jakie są wady wywiadu badawczego?

- » czasochłonność analiz,
- » wysokie koszty realizacji badań przy większej liczbie badanych,
- » możliwość nietrafnego doboru rozmówcy,
- » niebezpieczeństwo manipulacji (z obu stron).

Propozycja scenariusza wywiadu

- 1. Przedstaw się:** imię i nazwisko oraz instytucja.
- 2. Przedstaw cel badania:** np. jaką rolę dla rozwoju społeczności lokalnej może odgrywać partnerstwo biblioteki, do którego chcemy zaprosić Pani/Pana organizację?
- 3. Postaraj się zapewnić uczestnikom badania komfort podczas rozmowy:**
 - » zapewnij o anonimowości bądź poproś o wyrażenie zgody na zamieszczenie imienia i nazwiska osoby udzielającej wywiadu,
 - » podkreśl, że wyniki badań zostaną wykorzystane do celów badawczych bądź diagnostycznych, bez wskazywania nazw instytucji oraz miasta, jeżeli wywiad jest anonimowy,
 - » zapewnij, że przed publikacją ewentualne teksty zostaną przesłane badanym do wglądu i akceptacji, tak żeby zapewnić ich maksymalny komfort,
 - » poproś o zgodę na nagrywanie. Jeżeli wywiad jest anonimowy, powiedz, że nagranie zostanie przepisane z pominięciem imion i nazw własnych, a nagranie skasowane po analizie,
 - » powiedz, że wywiad potrwa np. około 30 minut, w zależności od tego, jak potoczy się rozmowa.
- 4. Zapewnij, że nie ma złych i dobrych odpowiedzi.** Interesuje nas to, co osoba badana myśli, co jej się wydaje i jak działa, a naszą intencją nie jest ocenianie zachowań badanych osób.
- 5. Scenariusz wywiadu powinien zawierać tematy i pytania, które należy poruszyć.** Staraj się prowadzić wywiad jak nieformalną rozmowę.
Możesz zapytać:
Czy Pani/Pana organizacja chciałaby współpracować z biblioteką? Dlaczego?
Jakie działania chciałby Pan/Pani realizować wspólnie z biblioteką? Dla kogo? Dlaczego?
Jakie korzyści taka współpraca przyniosłaby Państwu organizacji?
Co Państwo moglibyście wnieść do partnerstwa z biblioteką?
- 6. Postaraj się doprecyzowywać pytania.** Nie zadowolaj się pierwszą odpowiedzią. Dopytuj, dlaczego badany tak myśli.

Pamiętaj, że:

- » kolejność zadawanych pytań określa cel wywiadu; wywiad powinien mieć ustaloną konstrukcję, która wpływa na udzielane odpowiedzi,
- » prowadzący wywiad ma dużą swobodę w zakresie formułowania pytań,
- » żeby wywiad został uznany za udany, nie trzeba uzyskać odpowiedzi na wszystkie zaplanowane pytania (kiedy badany nie chce odpowiedzieć na pewne pytania lub nie ma na ten temat wiedzy),

- » stosujemy pytania otwarte i zamknięte (pytania otwarte dają dużo swobody w wyborze treści i formy odpowiedzi, należy jednak uważać, aby badana osoba odpowiadała na temat; pytania zamknięte są wygodne, kiedy badany ma odnieść się do konkretnego faktu),
- » staramy się używać słów i sformułowań zrozumiałych dla odbiorcy,
- » kontekst sytuacyjny wywiadu, analiza kontekstu wypowiedzi pozwalają później na ustalenie, w jakim stopniu opinia danej osoby może być ukształtowana pod wpływem chęci unikania konfliktu, konformizmu grupowego czy przymusu.

Aby uniknąć błędów:

- » w organizacji wywiadu: wybierz łatwo dostępne, spokojne miejsce i dogodny czas, precyzyjnie przedstaw cel badań, mów rzeczowo i konkretnie,
- » w prowadzeniu wywiadu: unikaj relacji „uczeń-nauczyciel”, przedstawiania własnych opinii, krytykowania,
- » w rejestrowaniu odpowiedzi: pilnuj dokładnego i czytelnego zapisu, nie dodawaj żadnych komentarzy do jego treści.

Co możesz analizować po przeprowadzeniu wywiadu?

- » kolejność poruszanych kwestii, podnoszonych argumentów,
- » regularność pojawiania się w wypowiedziach badanych skojarzeń, potrzeb, opinii itp.,
- » zgodność zamierzeń badanych, zrealizowanych czynności i aktualnie podejmowanych działań,
- » wagę poszczególnych problemów dla badanych wyrażającą się m.in. czasem trwania dyskusji nad każdą z kwestii,
- » siłę i sposób reagowania badanych na postawione pytania,
- » przyczyny zachowań i reakcji badanych.

Raport z przeprowadzonego wywiadu powinien zawierać wnioski badacza wsparte przykładami wypowiedzi osób badanych oraz wskazówki odnośnie dalszych badań.